

DESPRE LIBERTATE RELIGIOASĂ, JUSTIȚIE ȘI INTELIGENȚĂ ARTIFICIALĂ

About Religious Freedom, Justice and Artificial Intelligence

De ceva vreme, aproape agresat de teorii, strategii, propuneri și elogi adresate erei digitale, mi-am concentrat atenția asupra unor concepte tehnologice precum inteligența artificială sau blockchain.

Din perspectiva cuiva preocupat de justiție, în contextul libertății de conștiință și al demnității umane, am încercat să aflu ce reprezintă acest concepte tehnologice, care este valoarea lor socială, care sunt vulnerabilitățile. În acest sens, am avut ocazia să studiez o lucrare apărută la o prestigioasă editură din Franța¹ sub titlul „Justiția digitală”, lucrare care mi-a provocat un interes devenit tot mai concret odată cu parcurgerea cercetării și concluziilor propuse de cei doi autori Antoine Garapon și Jean Lassègue.

Cuvântul de deschidere îmi propunea, în calitate de cititor, o abordare a lucrării pe fondul demitizării, a „recunoașterii mitului ca mit, cu scopul de a renunța și de a nu mai crede în el”.

Recunosc că ușor reticent față de abordarea propusă am continuat să citesc și să aflu că, de fapt, demitizarea/demitologizarea este în realitate „o distrugere pozitivă” și firească în „manifestarea omului ca producător al existenței sale umane”. Contrariat și depășind detaliile pur tehnice, am întâlnit motivații precum „criza de spațiu și timp”, concepte precum „democratizarea dreptului”, propunerea „unei noi dimensiuni a lumii trăite” a unei „revoluții cognitive” și apariția „unui nou drept natural”.

Înțelegând unele dintre conceptele acestea, contrariat de cele mai multe dintre ele, am continuat cercetarea și am identificat veritabile propuneri de „încredere în mașina digitală” sau proiecții de „prelungire a corpului sub formă de memorie externă”. Depășind concepte nearticulate și perspective aproape inhibitoare a viitoarelor relații interumane, capitolul intitulat „A salva judecata de umanitatea sa” m-a frapat și mi-a impus o pauză de etapă. Recunosc că am profitat și am încercat să pun la un loc

¹ Antoine Garapon, Jean Lassègue, *Justice digitale*, Editura Presses Universitaires de France - P.U.F., ISBN 978-2-13-073357-7-2018.

ceea ce îmi propuneau autorii cu ceea ce cred și simt cu privire la originea divină a justiției. Am încercat să văd rolul și locul unui algoritm numeric în textul din 2 *Cronici* 19:1-11 – „Și a zis judecătorilor: „Luați seamă la cum veți judeca, căci nu pentru oameni veți rosti judecăți, ci pentru Domnul, care va fi lângă voi când le veți rosti... Întăriți-vă și lucrați și Domnul să fie cu cel ce va face binele!”

M-am străduit să înțeleg unde este locul conștiinței și demnității în cadrul justiției generate de inteligența artificială. Am încercat să rup actul de justiție autentic de modelul divin și influența sa și recunosc că ...nu am reușit! Încă mai cred cu încăpățănare că o justiție autentică se poate realiza doar în relație cu Dumnezeu și-n dragoste pentru oameni și încă mai cred că, atâta timp cât conceptele de *dragoste*, *conștiință* și *demnitate* nu pot fi criptate în algoritmi, justiția nu poate fi abandonată mecanismelor artificiale.

Ca și cum temerile deja conturate nu ar fi fost suficiente, pe site-ul ziarului „Libertatea”, pe data de 14 iunie 2019, la ora 6:55, a apărut o știre sub următorul titlu: „Am fost acasă la primul judecător robot al lumii. În Estonia cauzele civile de importanță minoră sunt tranșate de inteligența artificială”.

Îmi este greu să-mi imaginez cum un judecător robot judecă nu numai în litera legii, ci și în spiritul ei.

Îmi este aproape imposibil să concep un proces în care subiectul este „demnitatea umană” sau „libertatea religioasă”, cu toate aspectele delicate și profunde ale unui asemenea subiect, iar judecătorul este o interfață a unui algoritm numeric. Îmi este greu să-mi imaginez o justiție fără solemnitatea unei săli de judecată, fără roba judecătorului și fără captivanta pledoarie finală a avocatului.

Îmi este imposibil să accept o justiție adevărată din care Dumnezeu lipsește.

Am stat și am analizat ce știam, ce simțeam și ce am aflat.

În cele din urmă, amintindu-mi că justiția este inspirată de Dumnezeu și se realizează cu dragoste pentru oameni, preluând discursul domnului prof. univ. dr. Ioan Chelaru, rostit cu prilejul Zilei Justiției 2018, am concluzionat: „Eu mi-aș dori o lume așa cum o vedea Petre Țuțea, în care ordinea de drept este una dintre virtuțile omului inspirate de Dumnezeu, în care legea nu iartă, dar judecătorul *DA*”.

Prof. univ. dr. Bogdan Liviu CIUCĂ
Vicepreședinte Academia de Științe Juridice din România